

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
השרות הפסיכולוגי ייעוצי

רח' דבורה הנביאה 2, ירושלים 91911 טל: 02/5603249, 02/5603251 פקס: 02/5603256
www.education.gov.il/shefi

23 ינואר 2015
ג' שבט תשע"ה

בגרות בהגינות – כמש"ל

(מה שצריך להוכיח...)

שיעור כישורי חיים לחטיבה העליונה בנושא טוהר בחינות בעקבות הדלפת שאלונים

מומלץ לקיים את השיעור כשיח חינוכי פתוח ומאפשר. באם ניתן, עדיף בישיבה נינוחה במעגל, בהנחיית המחנך.

מטרות השיעור –

1. התלמידים יוכלו להביע את רגשותיהם מול ההחלטה לבטל בגרות במצבי הדלפה.
2. התלמידים ינהלו דיון ערכי לגבי הסוגיות הבאות –
 - שימוש בשאלוני בחינות מודלפים
 - הפצת שאלוני בחינות מודלפים
 - שיתוף מבוגרים במידע אודות הדלפת שאלוני בחינות
3. התלמידים יערכו בדיקה אישית וחברתית של תפקידם מול אירועי הדלפה (אחריות אישית ואחריות חברתית)
4. התלמידים יפתחו כלים ליישום עמדות מוסריות ויזהו מקורות כוח אישיים לנקוט בפעולה מול מצבי עוול ופגיעה מוסרית.

פתיחה –

המורה מציג את נושא השיעור – בשבוע שעבר הוחלט לבטל שני שאלוני בגרות: שאלון בחינת הבגרות בספרות ערבית ושאלון בחינת הבגרות במתמטיקה 3 יחידות, מועד חורף, בשל הדלפת שאלונים. ההחלטה התקבלה כשעתיים לפני קיום הבחינה.

היום אנו מבקשים להקדיש זמן כיתתי לדיון וחשיבה אודות תופעת ההדלפה ואודות ההחלטה לבטל את הבחינה.

אי רוצה לפתח פרצות או המחשבות עצלן בו סביב פרסום ההדלפה וסביב ההחלטה לפטל את המבחן בהתראה כה קצרה?

בשלב זה של השיחה סביר שיובעו רגשות סוערים. ניתן לשער שהתלמידים יביעו תסכול ואולי תחושת חוסר צדק בשל ההחלטה הגורפת. יתכן כי יהיו תלמידים שיביעו חוסר אמון במערכת מול אוזלת היד שלה במניעת הדלפות ואף יביעו האשמה כלפי המבוגרים מתוך הנחה כי אדם מבוגר הדליף את הבחינה. מנגד, סביר להניח שישמע גם קולם של התלמידים שיביעו כעס ושיפוטיות כלפי תלמידים שמעבירים את השאלונים וכלפי תלמידים שמתמשים בשאלונים מודלפים. כעס על כך שהם פוגעים באמינות כלל בני הנוער ובתדמיתם, כעס על מיעוט שהשפיע על הכלל, כעס על ניצול וחוסר צדק שכן לו לא היו נתפסים, הם היו עשויים להצליח יותר מתלמידים שלמדו והשקיעו ונגשו לבחינה ביושר ובהגינות.

היות ובשלב זה אנו מזמינים בעיקר לעיבוד רגשי הרי שאחרי כעשר דקות מומלץ –

א. לעצור את הדיון, לשקף את מגוון הרגשות והעמדות שהושמעו, תוך הבעת כבוד למנעד הקולות השונים.

ב. לתת תוקף למורכבות הסיטואציה, לתסכול התלמידים ולשאלות המוסריות שעלו.

ג. להזמין את התלמידים לא לעסוק במישהו אחר שאולי הפיץ ואולי הדליף, אלא לבדוק עם עצמם, לברר ולחדד את העמדות שלהם.

ד. להזמין את התלמידים לבדיקה עצמית ולחשיבה, מה הם היו עושים במקום התלמידים שקבלו את שאלון הבחינה ובמקום מטה משרד החינוך שקבל את ההודעה על ההדלפה?

המורה מקריא את הקטע הבא –

יום רביעי, אני בבית, עושה בדיוק מה שעשיתי כל השבועיים האחרונים – פותר תרגילים, מפצח נוסחאות, מציב נעלמים, חושב באופן דיפרנציאלי על הדבר הכי אוניברסלי בחיים שלי עכשיו – בחינת בגרות.

ואז זה מגיע.

בהתחלה דיבורים בווטסאפ על כך שלמישהו יש עותק של הבחינה...

ואז מישהו ששואל – נו מה אתנו? מי יכול להשיג?

ומישהו שעונה – השתגעתם?!

ועוד מישהו שעונה - ברור

ואני כבר מבין שיש לי בעיה מתמטית לגמרי אחרת מחישובי זווית ומעלות,

פתאום זה הופך לזווית ממנה אני מתבונן על המצב

ולמעלות אליהן אני שואף....

ואז זה מגיע,

בווטסאפ,

בקבוצה של החברים שלי.

השאלון.

ואני ...

מוקף נוסחאות וחוקים

מסתכל על המחק

מסתכל על פקודת delete

מסתכל על הסרגל שאני מחזיק ביד

ושואל את עצמי –

מה אני עושה?

וכפי שתרגלתי עד לשנייה זו, אני בוחר נוסחה, מחשב דרך ופותר.

מתחלקים לזוגות או שלשות, מחלקים את המשימה שלהלן ומסבירים לתלמידים: יום יום, כאשר אנו מתלבטים בשאלות שונות, אנו משתמשים מבלי משים בשיטה של פתרון בעיות במתמטיקה. כעת, אתם מוזמנים לשוחח על הדילמה שלפניכם, כאילו שאתם פותרים שאלה במתמטיקה... תעשו חשבון – זה עובד!

שאלון המבחן נמצא אצלכם כהודעה שטרם נקראה. מה תעשו?

שאלה ראשונה לדין –

מה השאלה? מה אני צריך להוכיח? מה אני רוצה להוכיח? ולמי...?

שאלה שנייה לדין –

אילו אפשרויות עומדות בפני? מה הבחירות השונות שאפשר לבחור?

חוזרים לדין במליאה -

איך הרצאתם במהלך השיחה בקבוצות הקטנות?

איילו אפשרויות/ בחירות זיזיתם עצומדות פכניכט?

- להתעלם ולמחוק
- להתריע בפני חברים
- להתריע בפני מבוגרים
- להשתמש ולמחוק
- להשתמש ולהפיץ
- לא להשתמש אבל להפיץ

מה צלח השיחה פינכט אודות אאלת המשי"א – מה שצריך להוכיח?

בשאלה זו אנו מאפשרים לתלמידים לבדוק עם עצמם ועם חבריהם כמה סוגיות: מה המשמעות של הלימודים והציונים עבורם? מה הם מספרים לעצמם על עצמם באמצעות הציון? האם ציונים טובים מקדשים כל אמצעי? מה משפיע על הבחירות שהם מקבלים? מה הערך המוסרי שמנחה אותם? מה דעתם על העתקה במבחנים? מה דעתם על הדלפת מבחנים?

אל מה אתם הייתם צושים אט הייתם מקבלים אאלון פכרות מודל?

בשלב זה של הדין חשוב לתת לתלמידים במה ומרחב שיח, לא למהר להציע את דעתנו. לאפשר לתלמידים לדבר בינם לבין עצמם על הסוגיות המוסריות, החברתיות, הרגשיות שיעלו. חשוב להתעכב על כל בחירה ולבדוק עם התלמידים מה קל ומה קשה לבחור את האפשרות הזו. למשל – למה יותר קל לי למחוק מאשר להתריע? למה קשה לי להשתמש אבל קל לי להפיץ... ועוד. שלב זה של השיחה צריך לחשוף את המורכבות שבהחלטה כיצד לנהוג ואת הכוחות שנדרשים על מנת לבחור בבחירה ההגונה. מומלץ להתייחס לקונפליקט הפנימי שבין הרצון והצורך להצליח בכל מחיר אולי כדי לרצות, אולי בשביל להרגיש בעל ערך, לבין הנאמנות לעצמי ולערכי יושרה ואמת.

בתום הדיון חשוב לוודא שעלו המסרים הבאים –

- הדלפת מבחן יוצרת חוסר צדק – מי שמרמה עשוי לקבל ציון טוב יותר ממי שנהג בהגינות.
- הדלפת שאלוני בחינה זו עבירה על החוק
- הפצת שאלוני בחינה מודלפים היא בבחינת שיתוף פעולה עם עוול.
- אם נראה הדלפה ולא נעצור אותה, אולי נשמור על המדליף אבל נפקיר את שאר החברים שלנו.
- במצב של קושי או אי הצלחה השריר שצריך לפתח הוא את שריר ההתמודדות - היכולת שלי להתמודד גם עם מצב של חוסר הצלחה ולהישאר נאמן לעצמי, לערכי ולשאיפות שלי.
- הבחירות ההתנהגותית שלנו, במצבי דילמה ערכית, מעצבות את פני החברה. נשוב ונשאל את עצמנו - איזו חברה אנחנו רוצים לקדם? חברה המושתתת על שקר ומרמה או על הגינות, למידה והתמודדות.

מה מאפיין הפצת שאלון מודלף ברשת?

בשלב זה של השיחה חשוב מאוד להתעכב על אשליית חוסר האחריות בהפצה ברשת. על הקלות הבלתי מורגשת של ההפצה... חשוב להדגיש כי פעולת "share" או "העבר" זו פעולה של 100 אחוז אחריות חוקית ומוסרית. כדאי לעזור לתלמידים לזהות איך הלחיצה הקטנה של כל אחד היא עבירה בפני עצמה ולא יכולה להיות מופחתת מעצם היותה של אחד מני רבים.

מה צעוי היה לצנזר לכת לרקב את ההחלטה לא לפתוח, לא להשתמש?

מה צעוי היה לצנזר לכת לרקב את ההחלטה לא להפיץ?

מה צעוי היה לצנזר לכת לרקב את ההחלטה לשתף מאוחר?

ולסיום, נבדוק עם תלמידינו -

מה אתם מצפים שהמאמרים יצאו מצביו בנושא זה?

מה אתם מצפים שבני נוצר אחרים יצאו מצביו בנושא זה?

למה אתם מצפים מצבכם בנושא זה?

זכרו...

מש"ל = מה שצריך להוכיח לעצמי על עצמי!

והלוואי שכולנו נקבל 100 בבגרות בהגינות...